GEMEENTE ENSCHEDE

Voorstel Gemeenteraad B

Onderwerp	De samenwerking tussen gemeente en wijkorganen te versterken door vaststelling van twee verordeningen als juridisch kader gericht op wederzijdse afspraken en subsidiëring.		
Portefeuillehouder	Niels van den Berg agendaletter (B)		
Organisatieonderdeel	Cluster Concernstaf	Aangeboden aan Raad	9 juni 2023
Stuknummer (invulling door Griffie)		Corsanummer	2300038895

Wij stellen u voor te besluiten om:

Met kennis van het participatie eindverslag, het participatieproces doorontwikkeling wijkorganen af te ronden door:
1. In te stemmen met de Wijzigingsverordening artikel 10 van de Participatieverordening
2. In te stemmen met de Subsidieverordening wijkorganen 2023 en bijbehorende wijkindeling onder gelijktijdige intrekking van de Subsidieverordening wijkorganen 2008
3. Kennis te nemen van de handreiking, *zo werken we als gemeente met wijkorganen en het Uitvoeringsplan.*

Inleiding en voorgeschiedenis
De gemeente Enschede werkt aan de strategische opgave Open Enschede. We zijn steeds meer en beter een samenwerkende en netwerkende gemeente omdat we alleen samen met de stad opgaven kunnen aanpakken. We willen mee bewegen op de kracht van de stad.
Ons Actieplan Samenlevingsgericht werken gaat uit van twee belangrijke ontwikkelingen. We sturen aan op het ontwikkelen en faciliteren van netwerken van verenigingen, inwoners, bedrijven en professionals en we zetten in op het realiseren van individuele initiatieven. Al dan niet ondersteund door deze netwerken.

Vastgestelde kaders
Het voorstel is een uitwerking van het Actieplan Samenlevingsgericht werken, vastgesteld op 7 december 2021 door het college en waarover u op 7 december 2021per brief over bent geïnformeerd Document enschede - Brief aan de raad - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl).

Op 7 maart 2022 heeft uw raad ingestemd met de Participatieverordening zonder invulling van hoofdstuk 6, artikel 10 dorps- en wijkdemocratie. In coproductie met de wijkorganen van Enschede zijn nieuwe samenwerkingsafspraken gemaakt die een impuls geven aan het ontwikkelen van sterke relatie tussen gemeente en wijkorganen. De uitkomst van het participatieproces biedt de basis voor invulling van artikel 10 van de Participatieverordening.

Op 6 december 2022 is uw raad per brief geïnformeerd over het intrekken van de bestaande Regeling wijkorganen 2008, Agenda enschede - Weekoverzicht raadsstukken zaterdag 10 december 2022 00:00 - 00:00 - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl). Het intrekken van de regeling is gedaan op advies van de wijkorganen omdat dit de doorontwikkeling van nieuwe samenwerkingsafspraken voor tenminste 4 jaar zou vertragen.
De Subsidieverordening wijkorganen 2008 is niet ingetrokken. Daarover besluit uw raad. Met het besluit over de nieuwe subsidieverordening wijkorganen 2023 besluit uw raad de Subsidieverordening 2008 in te trekken.

Doel van het voorstel
Het advies om het voorstel wat in coproductie tussen gemeente en wijkorganen is gemaakt voor een duurzame samenwerking over te nemen en daarvoor het juridisch kader vast te stellen door:

Invulling van artikel 10 van de Participatieverordening over wijk- en dorpsdemocratie. Daarmee neemt uw raad een besluit hoe de gemeente wijkorganen betrekt om meer zeggenschap van inwoners te vergroten. De samenwerking onderscheidt samenwerking op basisniveau, bij uitvoering en bij beleidsvorming.
Het blijvend waarderen, betrekken en subsidiëren van georganiseerde wijkorganen door in de nu voorliggende Subsidieverordening te regelen welke voorwaarden gelden en voor welke activiteiten wijkorganen subsidie ontvangen.

Publieksvriendelijke samenvatting

De gemeente vindt inbreng en betrokkenheid van inwoners belangrijk. Dat kan zijn bij uitvoering van plannen in de eigen buurt of straat of door vroegtijdig mee te praten bij stedelijke beleidsontwikkelingen. Het verkleint de afstand tussen inwoners en gemeente en draagt bij aan meer zeggenschap van inwoners over hun eigen leefomgeving. Dorps- en wijkraden en de buurtkringen in het buitengebied vormen als wijkorganen van de stad een belangrijke rol in dorps- en wijkdemocratie en zeggenschap van inwoners. Die relatie vinden we belangrijk en willen we versterken.

Hoe de samenwerking verbeterd kan worden is het afgelopen jaar in coproductie tussen gemeente en twintig wijkorganen tot stand gekomen. De basis is dat het wijkorgaan zelf kiest op welk niveau zij wil samenwerken. Dat kan zijn op basisniveau, uitvoerend niveau of beleidsvormend niveau. Dit betekent dat het wijkorgaan, naarmate de organisatievorm sterker is, actiever bijdraagt aan de ontwikkelingen van de stad. De gemeente zal, nog meer dan voorheen, wijkorganen ondersteunen en coachen naar het hoogste niveau en zal in wijken waar geen wijkorgaan is bewoners stimuleren zich te organiseren.

Een sterke organisatievorm is een democratisch gekozen wijkorgaan, zoals bij de dorpsraad Boekelo. Zij worden één keer in de vier jaar d.m.v verkiezingen gekozen. Hierdoor vormt zij een goede afspiegeling van de inwoners van Boekelo.

Het resultaat van de coproductieproces is dat de wijkorganen en de ambtelijke organisatie samen de raad voorstellen doet om het juridisch kader vast te stellen voor een duurzame samenwerking. De uitvoering is beschreven in een handreiking voor de ambtelijke organisatie en een uitvoeringsplan. Daarin is opgenomen wat de inspanning is en welke instrumenten ontwikkelt worden om van de afspraken een succes te maken.

Argumenten

1. Door het instemmen met de wijzigingsverordening artikel 10 van de Participatieverordening wordt het juridisch kader geschetst voor wijkorganen binnen dorps- en wijkdemocratie in Enschede.
   - *1.1 Door invulling van artikel 10 is vastgelegd waartoe de gemeente zich verplicht richting wijkorganen als het gaat om tijdig informeren en betrekken bij het maken van beleid of uitvoering van beleid.*
   - *1.2 Wijkorganen kunnen de gemeente wijzen op deze bepalingen en/of bij het bestuursorgaan kenbaar maken dat hierin niet juist is gehandeld*

2. Door instemming met de Subsidieverordening wijkorganen 2023 wordt een actueel juridisch kader gegeven voor de subsidiering van wijkorganen voor hun activiteiten (niet zijnde wijkbudgetten voor initiatieven uit de wijk).
   - *2.1 De subsidieverordening komt tegemoet aan de diversiteit van wijkorganen en de mate van capaciteit en slagkracht van verschillende wijkorganen dat jaarlijks kan verschillen. Het is dynamisch ingericht en kan passend ingevuld worden naarmate een wijk een hoge mate van inwonerbetrokkenheid heeft of juist laag.*
   - *2.2 De subsidieverordening omvat geen procedure voor vierjaarlijkse erkenning. Alle wijkorganen die voldoen aan de basisvoorwaarden waarop zij subsidie aanvragen zijn volwaardig samenwerkingspartner. Daarmee is een tweedeling in de stad (erkend zijn of niet- erkend zijn) opgelost.*
   - *2.3 De subsidieverordening voorziet in een duurzame relatie waarbij het uitgangspunt dat er 1 georganiseerde bewonersvertegenwoordiging is die het algemeen belang van de wijk verwoordt. Het wijkorgaan zal actief om advies worden gevraagd welke bewoners en partijen nog meer betrokken moeten worden bij participatietrajecten in de wijk.*
   - *2.4 De subsidieverordening is gericht op doorontwikkeling van wijkorganen naar de hoogste trede van samenwerking. Stadsdeelmanagement neemt hierbij een stimulerende en coachende rol aan.*
   - *2.5 De subsidieverordening biedt kansen voor wijken waar geen wijkorgaan is om dit op te zetten en laag in te stappen en toch volwaardig mee te doen.*
3. *3.1 Naast het juridisch kader is ook werk gemaakt van werkbare documenten: een Handreiking voor de ambtelijke organisatie en een Uitvoeringsplan om aan de samenwerkingsafspraken invulling te geven in de praktijk.*

Risico's

1. Een aantal wijkbewoners profileren zich als bewonersvertegenwoordiging van de wijk, maar voldoen niet aan de basisvoorwaarden.
   De bewonersgroep wordt bij participatievraagstukken meegenomen conform de uitgangspunten van de Participatieverordening. Echter is op basis van de Subsidieverordening wijkorganen 2023 geen wijkorgaan en komt niet voor subsidie in aanmerking. De bewonersgroep kan wel aangemerkt en ondersteund worden als een wijkorgaan-in-oprichting.
2. Buurten of delen splitsen zich af van de bestaande wijkindeling
   Indien de wens ontstaat binnen een wijkdeel een eigen bewonersorgaan op te zetten is het mogelijk de wijkindeling aan te passen door middel van een collegebesluit.

De risico's vormen geen zwaarwegende redenen om niet akkoord te gaan met het voorstel. Indien in de praktijk een van de gestelde situaties zich voordoet, is er nog steeds sprake van een betrokken groep inwoners met als doel meer invloed en zeggenschap op hun leefomgeving (zie doelen uit het Actieplan Samenlevingsgericht werken).

Participatie onder de Omgevingswet

De Omgevingswet stimuleert onder andere participatie bij het opstellen van een Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en bij initiatieven die gevolgen hebben voor onze fysieke leefomgeving. Tegelijk schrijft de Omgevingswet niet voor hoe participatie vormgegeven moet worden en wie daarbij betrokken moet worden: gemeenten zijn daar vrij in en dat geldt ook voor initiatiefnemers. Enschede heeft in de Participatieverordening vastgelegd hoe de gemeente met participatie in het kader van de Omgevingswet omgaat. Daarbij wordt de gemeentelijke "handleiding inwonerparticipatie voor medewerkers" gevolgd. Voor initiatiefnemers wordt een handreiking gemaakt, die kan helpen bij de voorbereiding van participatie, daarin wordt ook opgenomen dat bij grotere initiatieven de wijkorganen betrokken worden.

Kosten en financiële dekking van het voorstel

Omdat het samenwerkingsniveau en de gekoppelde subsidiehoogte verschilt per wijk en mogelijk per jaar, is de verwachting dat de totale subsidieverstrekking tussen de € 60.000,- en € 70.000,- per jaar bedraagt. Hiervoor is dekking binnen het bestaande budget wijkontwikkeling van Stadsdeelmanagement.

Afweging en alternatieven

Er zijn geen alternatieven.
Het participatieproces om te komen tot deze samenwerkingsafspraken is in coproductie tot stand gekomen tussen gemeente en wijkorganen. Voorafgaand aan het proces is door het college besloten het advies uit dit participatieproces over te nemen.
Document enschede - Bijlage Participatieplan - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl)

Onderdeel van het participatieproces was het onderzoeken naar werkwijzen in andere gemeenten, waaronder Groningen, Maastricht, Haarlem en Utrecht. Daaruit is geen methode gekomen die – met enige aanpassing - overgenomen zou kunnen worden voor de samenwerking met wijkorganen in Enschede. Deze gemeenten hebben als vertrekpunt dat een wijkorgaan namens alle bewoners spreken en leggen strikte, generieke regels op waaraan een wijkvertegenwoordiging moet voldoen. In de coproductie met wijkorganen werd dit als bezwaar genoemd. Hoe meer voorwaarden, hoe moeilijker het wordt om wijkbewoners aan te trekken die op thema of project willen meedoen. Bovendien willen wijkorganen niet spreken namens de wijkbewoners, maar een eigen inbreng hebben, naast de opvatting van wijkbewoners of direct belanghebbenden. Dat kan afwijkend zijn. De basis van inwonerparticipatie is dat alle meningen en zienswijzen worden meegenomen om een afgewogen besluit te kunnen nemen.

Participatie

De voorstellen aan uw raad zijn tot stand gekomen door middel van een intensief participatieproces op het niveau van coproductie. Document enschede - Bijlage Participatieplan - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl)
Tussen 4 juli 2022 en 1 mei 2023 zijn de wijkraden, de gemeentelijke organisatie en inwoners van de stad betrokken.
Met de wijkorganen, uw raad en de ambtelijke organisatie zijn twee stedelijke sessies geweest. Met een kerngroep van negen wijkvertegenwoordigers is in zeven sessies gewerkt aan de uitwerking. Aan het einde van het proces hebben de wijkorganen de subsidieverordening en de handreiking ontvangen en is in bijeenkomsten het akkoord opgehaald. In het eindverslag van het participatietraject is opgenomen welke bijeenkomsten zijn geweest voor de wijkorganen, de ambtelijke organisatie en de enquête onder inwoners. Daarbij is ook opgenomen wat met de uitkomsten en de inbreng wordt gedaan.

Het eindverslag is een bijlage bij het raadsvoorstel en zal openbaar raadpleegbaar zijn via het raadsinformatiesysteem op Enschede.nl.

Communicatie

Intern:
In Q3 en Q4 wordt de interne organisatie door middel van de handreiking, intranet en presentaties in werkoverleggen bijgepraat over de nieuwe samenwerking. In Q4 zal de kaart van Enschede met daarin wijkinformatie, contactgegevens en het niveau van samenwerken worden gerealiseerd. Die kaart wordt jaarlijks voor 1 januari van het kalenderjaar bijgesteld. De kaart van Enschede is te raadplegen door de ambtelijke organisatie bij projecten in de wijk(en) en het ontwikkelen van stedelijk beleid.

Extern:
De wijkorganen worden door de gemeente actief geïnformeerd over het genomen besluit.
In september vinden de coachingsgesprekken plaats met stadsdeelmanagement. Dit gesprek maakt duidelijk op welk niveau het wijkorgaan gaat samenwerken en waar het in de toekomst naartoe wil groeien. En wat daarvoor nodig is.

PR over het besluit
De Enschedese werkwijze is in zekere zin uniek omdat het uitgaat van de verschillen in organisatievormen die er zijn onder de wijkorganen en de samenwerking van laag tot intensief ingevuld kan worden. Dit in tegenstelling tot andere gemeenten die vaak kiezen voor een vaste organisatiestructuur, uniforme voorwaarden voor wijkorganen of afschaffing van wijkorganen. Er is belangstelling uit andere gemeente over de aanpak in Enschede. PR is mogelijk via informatiekanalen of vakbladen die er zijn op het gebied van buurt- en wijkinitiatieven (LSA) of het Platform buurt- en wijkgericht werken (LPB).

Vervolg
Om de samenwerkingsafspraken goed ten uitvoer te brengen is er een uitvoeringsplan opgesteld. In dit plan staan een aantal actiepunten benoemd waar stadsdeelmanagement regie op voert. Onderdelen van het uitvoeringsplan zijn het bouwen van een sterke relatie en het opzetten van een aantal instrumenten waaronder een kennisplatform, een centrale webpagina waar de inwoner van Enschede snel kan vinden wie zijn of haar wijkraad is en het stimuleren van leren en ontwikkelen.

Evaluatie:
De uitvoering zal praktijksituaties opleveren waarvan geleerd kan worden. Mogelijk werkt de samenwerking niet meteen op alle onderdelen soepel, mogelijk zijn er vraagstukken die nieuw zijn. Met het op te zetten platform van wijkorganen is het de bedoeling jaarlijks deze werkwijze te evalueren en waar mogelijk – binnen de kaders- bij te stellen. Met de jaarlijkse evaluatie komen we tegemoet aan de behoefte van wijkorganen om doorlopend in gesprek te blijven en in samenwerking te leren van praktijksituaties.

Bijlagen

- Wijzigingsverordening artikel 10 Participatieverordening
- Subsidieverordening wijkorganen 2023
- Vergelijkingsdocument Regeling en Subsidieverordening 2008 met de Subsidieverordening 2023
- Kaart van Enschede met daarin de wijkindeling
- Handreiking voor de ambtelijke organisatie
- Uitvoeringsplan
- Eindverslag van het participatieproces

Burgemeester en Wethouders van Enschede, _____

de loco-Secretaris, **de Burgemeester,**

E.A. Smit R.W. Bleker